

Силабус освітнього компонента

Програма навчальної дисципліни

Історія Харкова

Шифр та назва спеціальності

054 - Соціологія

Інститут

ННІ Соціально-гуманітарних технологій

Освітня програма

Соціологія управління

Кафедра

Українознавства, культурології та історії науки (310)

Рівень освіти

Бакалавр

Тип дисципліни

Загальна, вибіркова

Семестр

6

Мова викладання

Українська

Викладачі, розробники

Дворкін Ігор Володимирович

igor.dvorkin@khi.edu.ua

Кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри українознавства, культурології та історії науки

Наукові інтереси: історія музейної справи, пам'ять про Другу світову війну в Україні, сучасна українська історіографія, міжетнічні відносини

Дисципліни що викладаються:

Історія та культура України, Сучасні напрями історичних досліджень.

Кількість публікацій: понад 90 наукових та методичних публікацій

[Детальніше про викладача на сайті кафедри](#)

Загальна інформація

Анотація

В межах курсу слухачу пропонується знайомство, вивчення і практичне застосування новітніх знань з історії міста Харкова. Курс подано у вигляді низки блоків, пов'язаних з основними етапами суспільного та економічного розвитку міста та регіону..

Мета та цілі дисципліни

Метою вивчення дисципліни «Історія Харкова» є формування у студентів компетенцій та теоретичних знань з історичної урбаністики та туристичного краєзнавства, отриманих на базі вивчення історії Харкова і освоєння практики популяризації місцевої історії.

Формат занять

Лекції, семінарські заняття, індивідуальна робота, індивідуальне навчально-дослідне завдання, консультації. Підсумковий контроль - залік.

Компетентності

ЗК-83датність вчитися і оволодівати сучасними знаннями

ЗК-123датність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у

загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя

СК03. Здатність аналізувати соціальні зміни, що відбуваються в Україні та світі в цілому. .

Результати навчання

РН19. Знати специфіку та етапи розвитку української культурної традиції, її зв'язок з світовою культурою; основні напрямки розвитку сучасної української культури, мати навички вести ідеологічний дискурс на захист української державності, ідентичності, суверенітету в умовах інформаційної та психологічної війни проти України..

Обсяг дисципліни

Загальний обсяг дисципліни 90 год. (3 кредити ECTS): лекції – 24 год., практичні заняття (семінари) – 12 год., самостійна робота – 54 год.

Передумови вивчення дисципліни (пререквізити)

Історія та культура України

Особливості дисципліни, методи та технології навчання

Питання, що розглядаються представлені згідно з проблемно-хронологічним методом. Студенти на основі раніше отриманих знань вивчають причинно-наслідкові зв'язки, сучасні актуальні концепції історичної науки та гуманітаристики в цілому тощо. Студенти мають можливість отримати досвід публічних виступів, дискусій. .

Програма навчальної дисципліни

Теми лекційних занять

Тема 1. Предмет і завдання дисципліни «Історія Харкова». Заснування міста

Історична урбаністика, її суспільне і наукове значення, роль і місце в історичній регіоналістиці та загальній урбаністиці. Періодизація, джерела та історіографія історії Харкова. Історичний контекст заснування міста Харкова.

Тема 2. Харків полкове козацьке місто

Слобідський полк як адміністративно-територіальна і військова одиниці. Харківський полк і його перші полковники. Участь харківських козаків у військових кампаніях. Розвиток фортеці та зафортечних територій Харкова за козацької доби. Поява та розвиток цехового устрою. Шляхи як перші мікротопоніми Харкова. Полкова та міська символіка. Церковне життя на території Харківського полку. Освіта і освіченість козацького Харкова. Ліквідація автономії Слобідських полків, створення Слобідсько-Української губернії.

Тема 3. Харків як губернське місто Російської імперії.

Адміністративний статус Харкова в губерніальний період. Заснування Харківського університету та його роль в історії Харкова. Зародження української прози новітнього часу, поява перших періодичних видань. Григорій Квітка-Основ'яненко.

Поява залізниці. Підприємства Харкова за імперських часів. Зміни в топоніміці.

Харківський технологічний інститут як перший вищий технічний навчальний заклад у Наддніпрянській Україні. Зміни у міському просторі Харкова наприкінці XIX – на початку XX ст.

Тема 4. Харків в революціях першої чверті XX ст.

Економічне, політичне і соціальне становище українських земель у складі Російської імперії. Роль Харкова у суспільних процесах імперії. Харківська українська студентська громада. Заснування Революційної української партії. Революція 1905–1907 рр. в Російській імперії та на Україні.

Україна і Харків у Першій світовій війні. Вплив воєнних дій на місто. Більшовицький переворот у грудні 1917 року. Харків у подіях української революції 1917-1921 рр.

Тема 5. Харків у міжвоєнний радянський період.

Харків столиця радянської України у 1919-1934 роках. Проблема столичного статусу. Система управління містом і міським господарством. Харків як центр радянської українізації. Вплив тоталітарної радянської системи на життя харків'ян. Політичні репресії. Зміни міського простору в часи форсованої індустріалізації. Промислове та житлове будівництво. Перебудова освіти.

Повсякденне життя міста. Топонімічні трансформації радянського періоду. Зміни міського

простору в часи форсованої індустріалізації. Промислове та житлове будівництво. Перебудова освіти. Повсякденне життя міста.

Тема 6. Харків у роки другої світової війни.

Харків на початку війни. Бойові дії на території міста. Руйнування, знакові споруди невідновлені по завершенню війни.

Місто в роки окупації. Нацистський окупаційний режим. Антинацистський рух опору. Українські організації в часи окупації. Міське управління. Зміни в топоніміці. Повсякденне життя і стратегії виживання міських жителів. Звільнення Харкова з під нацистської окупації.

Тема 7. Розвиток міста за повоєнних радянських часів (1945-1991 роки).

Організація управління містом, зміни в соціальному та етнічному складі населення Харкова у 1945-1991 роках. Базові тенденції розвитку топонімічного простору.

Тема 8. Розвиток Харкова в сучасній українській державі.

Міське самоуправління, міське господарство, нові будівлі, нові маркери символічного простору Харкова в сучасній українській державі.

Міські голови Харкова часів української незалежності. Харків і харків'яни в основних подіях суспільно-політичного життя сучасної України. Переформатування топонімічної мапи міста. Харків під час російської агресії.

Теми практичних занять

Тема 1. Основна література і джерела з історії Харкова. Заснування міста.

Тема 2. Харків полкове козацьке місто

Тема 3. Харків як губернське місто Російської імперії.

Тема 4. Харків в революціях першої чверті ХХ ст.

Тема 5. Харків як столиця Радянської України

Тема 6. Харків у роки другої світової війни.

Тема 7. Розвиток міста за повоєнних радянських часів (1945-1991 роки).

Тема 8. Розвиток Харкова в сучасній українській державі.

Теми лабораторних робіт

Не передбачені

Самостійна робота

Самостійна робота передбачає підготовку до семінарських занять, написання рефератів та історичних есе. Студенти можуть отримати консультації протягом усього семестру. Виступи на семінарських заняттях, підготовка презентацій є обов'язковими елементами отримання підсумкової оцінки.

Теми завдань для самостійної роботи (презентацій):

1. Базові терміни і поняття історичної урбаністики та основні концептуальні підходи сучасних досліджень історії міст.
2. Основні гіпотези походження назви міста. Історичний контекст заснування міста Харкова.
3. Дике поле. Виникнення слобідських полків.
4. Слобідська Україна, територія та етнічний склад населення на початковому етапі існування регіон.
5. Харківська фортеця.
6. Слобідський полк як адміністративно-територіальна і військова одиниці. Харківський полк і його перші полковники.
7. Харківське міське врядування Іван Сірко у Харківському полку.
8. Участь харківських козаків у військових кампаніях.
9. Розвиток фортеці та зафортечних територій Харкова за козацької доби.
10. Господарство міста. Ярмарки та торжки. Поява та розвиток цехового устрою.
11. Шляхи як перші мікротопоніми Харкова.
12. Полкова та міська символіка.
13. Церковне життя на території Харківського полку.
14. Освіта і освіченість козацького Харкова. Харківський колегіум.

15. Комісія Щербініна. Ліквідація автономії Слобідських полків, створення Слобідсько-Української губернії.
16. Заснування Харківського університету та його роль в історії Харкова.
17. Харківський технологічний інститут як перший вищий технічний навчальний заклад у Наддніпрянській Україні.
18. Зміни у міському просторі Харкова наприкінці XIX – на початку XX ст.
19. Харків як центр радянської українізації.
20. Топонімічні трансформації радянського періоду.
21. Зміни міського простору в часи форсованої індустріалізації.
22. Харків в роки окупації, зміни обличчя міста під час війни.
23. Організація управління містом, зміни в соціальному та етнічному складі населення Харкова у XX столітті.
24. Повсякденне життя харків'ян за радянських часів.
25. Промислове та житлове будівництво, розвиток транспортної інфраструктури.
26. Міське самоуправління, міське господарство, нові будівлі, нові маркери символічного простору Харкова в сучасній українській державі.

Література та навчальні матеріали

Основна:

1. Багалій Д. І. Історія Слобідської України. Харків: Дельта, 1993. — 256 с.
2. Історія міста Харкова XX століття / О. Н. Ярмак, С. І. Посохов, А. І. Епштейн та ін. — Харків: Фоліо, Золоті сторінки, 2004. — 686 с.
3. Кононенко О. Є. Історія міста Харкова с найдавніших часів до кінця XIX століття / О. Є. Кононенко. — Харків: Торнадо, 2001. — 128 с
4. Маслійчук В. Козацька старшина Харківського слобідського полку 1654—1706 рр. Х., 1999
5. Посохова Л. Ю. Харківський колегіум (XVIII — перша половина XIX ст.). Х.: Бизнес-Информ, 1999. 167 с.
6. Скоробогатов А. В. Харків у часи німецької окупації (1941–1943). – Х.: Прапор, 2004. – 368 с.
7. Чорний Д. М. Харків початку XX століття : історія, міста, долі людей / Чорний Д. М. — Х. : ХДУ, 1995.

Додаткова :

8. Головченко В.І. Від «Самостійної України» до Союзу визволення України: Нариси з історії української соціал-демократії початку XX ст. – Х.: Майдан, 1998. – 191 с.
9. Історія українського козацтва: Нариси: У 2 т. / Редкол.: В. А. Смолій (відп. ред.) та ін. - К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. - Т. 1. - С. 631-688
10. Любавський Роман. Повсякденне життя робітників Харкова в 1920-ті — на початку 1930-х років. - Х.: Раритети України, 2016. 226 с.
11. Маслійчук В. Л. ALTERA PATRIA: Нотатки про діяльність Івана Сірка на Слобідській Україні. / В. Л. Маслійчук. — Харків: Харківський приватний музей міської садиби, Торсінг, 2004. — 72 с
12. Маслійчук В. Провінція на перехресті культур: Дослідження з історії Слобідської України XVII-XIX ст. : монографія - Х. : Харківський приватний музей міської садиби, 2007. - 400 с..
13. Савченко Л., Тахтаулова М. Базові характеристики комплексного історичного дослідження топоніміки українського міста (на прикладі Харкова) /// Місто: історія, культура, суспільство. - 2019. - № 1. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/miks_2019_1_12

Система оцінювання

Критерії оцінювання успішності студента та розподіл балів

100% підсумкове оцінювання у вигляді: робота на семінарах: 40% семестрової оцінки; самостійна робота: 60% семестрової оцінки, що дозволяє отримати залік за накопичувальною рейтинговою системою.

Необхідною умовою допуску до заліку є написання реферату (підготовка презентації)..

Шкала оцінювання

Сума балів	Національна оцінка	ECTS
90–100	Відмінно	A
82–89	Добре	B
75–81	Добре	C
64–74	Задовільно	D
60–63	Задовільно	E
35–59	Незадовільно (потрібне додаткове вивчення)	FX
1–34	Незадовільно (потрібне повторне вивчення)	F

Норми академічної етики і політика курсу

Студент повинен дотримуватися «Кодексу етики академічних взаємовідносин та доброчесності НТУ «ХПІ»: виявляти дисциплінованість, вихованість, доброзичливість, чесність, відповідальність. Конфліктні ситуації повинні відкрито обговорюватися в навчальних групах з викладачем, а при неможливості вирішення конфлікту – доводитися до відома співробітників дирекції інституту. Нормативно-правове забезпечення впровадження принципів академічної доброчесності НТУ «ХПІ» розміщено на сайті: <http://blogs.kpi.kharkov.ua/v2/nv/akademichna-dobrochesnist/>

Погодження

Силабус погоджено

Дата погодження, підпис

Завідувач кафедри

Олена ТВЕРИТНИКОВА

25.08.2023

Дата погодження, підпис
30.08.2023

Гарант ОП

Марина БІРЮКОВА

